

Belediye Kütüphanelerinde Tematik Yaklaşımlara Bir Örnek: Şiir Kütüphanesi

Zeynep Terzioğlu

Nilüfer Belediyesi, Türkiye,z.terzioglu@gmail.com

Arzu Tan

Nilüfer Belediyesi, Türkiye, arzutan@nilufer.bel.tr

Öz

Nilüfer Belediyesi'nde kütüphaneler, bilginin depolandığı ve dağıtıldığı alanlar olmalarının yanında etkinliklerin düzenlendiği, atölye çalışmalarının yürütüldüğü yaşayan yerler olarak tanımlanmıştır.

Nilüfer Belediyesi yönetimi, 2007 yılında sunmaya başladığı kütüphane hizmetini zamanla genişletmeyi, gerek etkinlikler gerekse koleksiyon açısından zenginleştirmeyi hedeflemiş ve bu hedefe paralel olarak, kütüphane hizmetlerini farklı bölgelere taşırken belirli temalar gözetme kararı almıştır.

Nilüfer ilçesindeki ilk tematik kütüphane 2011 yılında çocuklar için açılmıştır. Nâzım Hikmet Kültürevi'nin içindeki kütüphane alanının Şiir Kütüphanesi olarak değerlendirilmesi kararının ardından 2012 yılının Mart ayında Türkiye'nin ilk ve tek şiir temalı kütüphanesi açılmıştır.

Şiir Kütüphanesi'nin koleksiyonu, sahaf ve yayımevi listeleri taramalarının yanı sıra yazar örgütlerinin, şairlerin desteğiyle oluşturulmuştur. Materyal sağlama politikası şiir başlığı ile ilişkili her yayını kapsayan Şiir Kütüphanesi'nin koleksiyonunda, şairlerin kişisel eşyaları, ses ve görüntü kayıtları, el yazısı şiirleri, imzalı kitapları vb. malzemeler de bulunmaktadır.

Şiirin Türkçedeki belleği olma hedefiyle çalışmalarına devam eden Şiir Kütüphanesi'nde şiirin usta emekçilerini ağırladığı "Şairin Şiir Evreni" ve "Sesli Şiir Antolojisi" adlı etkinlikler de düzenlenmektedir. Kaydedilen söyleşi ve okumalar, dijital veri olarak kütüphane koleksiyonuna arşivlenir.

Bu bildiri Türkiye'nin ilk ve tek şiir temalı kütüphanesi olan Şiir Kütüphanesi'nin kuruluş süreci, hedefi, koleksiyon

içeriği ve çalışma prensipleri ile ilgili daha detaylı bilgiler verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Belediye kütüphaneleri, şiir, tematik kütüphaneler, şiir kütüphanesi.*

Giriş

Tematik kelimesi dilimize Fransızca thématique kelimesinden geçmiştir. Türk Dil Kurumu (TDK, 2016) kelimeyi “bir tema etrafında oluşun” olarak tanımlamaktadır.

Tematik kütüphane İngilizce’de “speciallibrary”, Fransızca’da bibliothéquespecialisee”, Almanca’da “spezialbibliothek” ya da “fachbibliothek” olarak adlandırılmaktadır. (Lemaitre, Thompson ve Şenalp, 1959)

Türkçe alanyazında “özel kütüphane” kavramı ile de ifade edilen tematik kütüphaneler için Çakın (1991) önemli bir tanım boşluğundan bahsetmekte ve kullanıcı tipi, hizmet niteliği, bilgi kaynaklarının niteliği ve bilgi kaynaklarının biçimi gibi özellikler bakımından tanımın değişiklik gösterebildiğini vurgulamaktadır.

Bununla birlikte genel bir bakış açısı ve alanyazının katkısıyla tematik kütüphane kavramı, belirli bir konuda uzmanlaşmış, sadece bu belirli konudaki bilgi kaynaklarını sağlayan, bu konuyla ilgili sınırlı sayıdaki okuyucuya özel hizmetler veren kütüphaneler olarak tanımlanabilir (Çakın, 1991; Murray, 2013; Murray 2015).

Nilüfer Belediyesi yönetimi, 2007 yılında sunmaya başladığı kütüphane hizmetini zamanla genişletmeyi, gerek etkinlikler gerekse koleksiyon açısından zenginleştirmeyi hedeflemiş ve bu hedefe paralel olarak, kütüphane hizmetlerini farklı bölgelere taşıırken belirli temalar gözetme kararı almıştır. Böylece 2012 yılının Mart ayında Türkiye’nin ilk ve tek şiir temalı kütüphanesi açılmıştır.

Şiir Kütüphanesi, konusunda uzmanlaşarak şiirin Türkçedeki belleği olmak hedefini taşımaktadır. Bu hedef doğrultusunda koleksiyonunu genişletmekte ve çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Şiir Kütüphanesi Türkiye’de yayınevlerinin ve şairlerin kendi çabalarıyla çıkardığı tüm şiir kitaplarını

koleksiyonuna dâhil etmektedir. Aynı şekilde dergiler, kitapdışı belgeler, fotoğraflar, şairlere ait yazıyla ilişkili özel eşyalar bu belleğin oluşmasını sağlayan diğer materyallerdir.

Şiir Kütüphanesi Koleksiyonu

Kütüphanenin koleksiyonunu; Türkçede yayımlanmış şiir ve çeviri şiir kitapları, şiir antolojileri, şiir inceleme ve/ya araştırma kitapları, şiir ve edebiyat dergileri, şair mektupları, şair el yazıları, ses ve video kayıtları ile çeşitli afişler, fotoğraflar ve broşürler oluşturmaktadır.

Şiire dair her türlü bilgi, belge ve malzemenin koleksiyonunda yer almasını hedefleyen kütüphanenin açık ve kapalı olmak üzere iki tür raf düzeni vardır. Gerek yayınevlerince basılmış gerekse şairlerin kendi çabalarıyla yayımladıkları kitaplarının tümünü toplama kararlılığında olan Şiir Kütüphanesi, bu konuda ilgili örgütlerin yanı sıra şairlerin kendilerinden de destek almaktadır.

Şiir Kütüphanesi koleksiyonu 13.337 kitap, 469 çeşit süreli yayın, 532 adet kitap dışı belgeden oluşmaktadır. Koleksiyonun güncel tutulması için yayınevlerinin yeni çıkan listeleri sürekli takip edilmektedir. Kitap satın alımı için ayrılmış bütçeden yılda üç kez toplu alım gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, okuyuculardan gelen talepler de satın alma listelerinde mutlaka değerlendirilmektedir.

Memet Fuat Kitaplığı

2013 yılında Memet Fuat'ın oğlu Kenan Bengü tarafından Memet Fuat'ın kitaplarının bir bölümü kütüphaneye bağışlanmıştır. Ayrı bir kitaplık olarak düzenlenen Memet Fuat Kitaplığı'nda 2676 kitap bulunmaktadır. Edip Cansever, Cemal Süreya, Can Yücel, Arif Damar, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Onat Kutlar, İlhan Berk, Attila İlhan ve daha pek çok kıymetli şairin kitabı Memet Fuat adına imzalıdır.

Nadir Eserler

Şiir Kütüphanesi arşivinde yer alan Nadir Eserler koleksiyonunda 1996 adet kitap bulunmaktadır. İlk baskılar, şairinden imzalı kitaplar, özel baskılar, nadir özelliği taşıyan kitaplar bu bölümü oluşturur. Nadir eserler bölümü gelen bağışlarla ve sürekli yapılan sahaf taramaları ile

zenginleşmektedir. Nazım Hikmet'in 1931 yılında yayınlanmış Sesini Kaybeden Şehir, 1936 yılında yayınlanmış Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı, Nazım Hikmet'in 1968yılı Bulgaristan Sofya baskısı kitapları bu koleksiyona örnek gösterilebilir.

Arşiv

Şiir Kütüphanesi'nin arşivinde şairlerin el yazıları, fotoğrafları, özel eşyaları, ses ve video kayıtları bulunmaktadır. Şairlerin bağışladığı kişisel eşyaları, kütüphane arşivini ve Türkçe şiire dair biriken varlığı zenginleştirmektedir. Arşivde 141 adet şair el yazısı bulunmaktadır. Ataol Behramoğlu'nun şiirlerini yazdığı daktilosu, Afşar Timuçin ve Ahmet Telli'nin kalemleri, Süreyya Berfe'nin bir gözlüğü, Can Yücel'in el yazısı şiirlerinin tıpkıbasımları gibi yazıya ilişkin materyaller kütüphanenin koleksiyonuna zenginlik katmaktadır. Bu materyaller 2 haftalık sürelerle kütüphane içinde sergilenmektedir.

"Edebiyatçılar Derneği"nin bir protokolle koleksiyona devrettiği 80 adet videokaset, Edebiyatçılar Derneği'nin kuruluşu itibariyle düzenlediği ve pek çok şairin konuşma, sunum ve okumalarının yer aldığı etkinlikleri içermektedir.

Son olarak Enis Batur'un TV program kayıtları, şair ve yazarlarla çekilmiş fotoğrafları, mektupları, el yazıları arşive eklenmiştir.

Nâzım Hikmet

Şiir Kütüphanesi, Nâzım Hikmet'in tüm eserlerini eksiksiz olarak bulundurma amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Çağımızın en büyük şairleri arasında yer alan Nâzım Hikmet ile ilgili yapılacak araştırmalara kaynak olmak amaçlanmaktadır. Bu kapsamda Boğaziçi Üniversitesi Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Araştırma Merkezi ile işbirliği yapılmaktadır.

Sürelî Yayınlar

Koleksiyonumuzda 469 çeşit edebiyat dergisi bulunmaktadır. Bu dergiler kataloglanırken içindekiler bilgisinin de girişi yapılmaktadır. Bu sayede dergilerin içindeki makalelerin arama kayıtlarında çıkararak araştırmalara kaynaklık etmesi amaçlanmaktadır.

Edebiyat dergileri, çıktıkları dönemlerin kültür ve edebiyat ürünlerini yansıtmak; o dönemin gündemdeki konularını, tartışmalarını, polemiklerini, edebiyat ve sanat olaylarını, etkinliklerini duyurmak bakımından önemli kaynaklardır.

Edebiyat dergilerinin bu alandaki araştırmacılar için ne derece önem taşıdığı, uzmanlarca ve alana ilgi duyanlarca bilinmektedir. Dergilere başvurmadan, edebiyat ve diğer sosyal bilim alanlarında araştırmalar yapmak, yeni ve sağlıklı sonuçlar ortaya koymak olası değildir.

“Şiir Dergileri Dijital Veri Kaynağı Oluşturma Projesi” ile 1923’ten 2015 yılına kadar çıkmış olan ve belirtilen tarihler arasında yayımlanmaya başlayıp hâlen yayını sürdürülen şiir dergilerinin ansiklopedik denebilecek yalınlıkta ve somut bilgileri içerecek biçimde bir sözlüğünün hazırlanması; ayrıca bu dergilerin içeriğinin dijital bir veri kaynağı oluşturmak üzere dizininin yapılması, her bir dergiye ilişkin kapak görsellerinin yüksek çözünürlüklü taramalarıyla bir şiir dergileri albümünün oluşumu amaçlanmaktadır. Üniversiteler ile işbirliği sağlayarak böyle bir çalışmayı yapmak hedeflenmektedir.

Şiir Kütüphanesi Etkinlikleri

Şairin Şiir Evreni

Şiir Kütüphanesi, Türk edebiyatına yön vermiş şairlerle, “Şairin Şiir Evreni” söyleşilerini gerçekleştirmektedir. Şairin Şiir Evreni” söyleşileri, 2012–2013 yıllarında 1930’lu yıllarda doğmuş şairleri konuk etmiştir.

2014, 2015 ve 2016’da ise 1940’lı yıllarda doğmuş şairleri konuk etmiştir. Bu söyleşiler, özel bir şair-okur buluşması olmanın yanı sıra, ses ve görüntü kayıtlarının arşivlenmesi ile belgesel bir niteliğe de sahiptir.

“Şairin Şiir Evreni” söyleşilerine bugüne kadar Ahmet Oktay, Refik Durbaş, Ülkü Tamer, İhsan Üren, Cevat Çapan (Şekil 1), Gülten Akın (Şekil 2), Sait Maden, Eray Canberk, Egemen Berköz, Ahmet Emin Atasoy, Ataol Behramoğlu, Güven Turan, Ahmet Telli, Süreyya Berfe, Gülseli Inal ve Afşar Timuçin konuk olmuştur.

Şekil 1. Şairin Şiir Evreni, Cevat Çapan, 15 Aralık 2012
Şiir Kütüphanesi, Bursa

Şekil 2. Şairin Şiir Evreni, Gülten Akın, 25.05.2013
Şiir Kütüphanesi, Bursa

Sesli Şiir Antolojisi

Günümüz şiirinin bir seçkisi niteliğindeki “Sesli Şiir Antolojisi”, her yıl Şiir Kütüphanesi’nin kuruluşunu kutlamak amacıyla düzenlenmektedir. Her biri Türkçedeki şiirin zenginliğini temsil eden şairlerin katılımıyla düzenlenen etkinlik, dramatik bir sahne düzeni ve ışık tasarımı içinde gerçekleştirilmektedir.

“Sesli Şiir Antolojisi”, izleyenlerine şairlerin en yeni şiirlerini kendi seslerinden dinleme imkânı sunmakta ve bu görüntü ve ses kayıtları kütüphanenin arşivine eklenmektedir. “Sesli Şiir Antolojisi”ne, 2013 yılında Sait Maden, İhsan Üren, Lale Müldür, Oya Uysal, Halim Yazıcı, Orhan Alkaya, Halide Yıldırım, Metin Celal, Zeynep Uzunbay, Nurduran Duman ve Harun Atak; 2015 yılında Hüseyin Yurttaş, Hüseyin Peker, Metin Cengiz, Serdar Ünver, Enver Ercan, Salih Bolat, Yusuf Yağdıran, Müesser Sarıkaya, Duygu Kankaytsın, Selahattin Yolgiden ve Gülümser Çankaya; 2016 yılında Şükrü Erbaş, Eren Aysan, Şeref Bilsel, Yusuf Alper, Asuman Susam (Şekil 3), Gökçenur Ç., Betül Dunder, Efe Duyan, Didem Gülçin Erdem, Kadir Aydemir, Mustafa Muharrem ve Güney Özkılınç konuk olmuştur.

Şekil 3. Sesli Şiir Antolojisi, Asuman Susam, 30.03.2016, Şiir Kütüphanesi, Bursa

Şiir Kütüphanesi Hedefleri

Şiir kütüphanesinin kuruluş ve varoluş amaçları doğrultusunda ileriye dönük olarak belirlediği hedefler şu şekildedir;

- Şiir Kütüphanesi, akademik çalışmalara destek olabilecek noktaya gelmesi için işbirlikleri yapmalıdır.
- Üniversitelerin ilgili bölümleri çalışmalara paydaşlık etmelidir.

- Görünürlüğünü artırmak, erişim olanaklarını çoğaltmak için varlığını dijital ortama taşımalıdır.
- Gençleri şiirle tanıştırmak ya da ilişkilerini geliştirmek için gençlere yönelik etkinlikler yapmalıdır.
- Yurt dışındaki diğer şiir kütüphaneleri ile bir buluşma organizasyonu yapabilir.

Değerlendirme ve Sonuç

Şiir Kütüphanesi koleksiyonunu geliştirmek için çalışmalarına devam edecektir. Güncel şiir kitaplarının satın alımı, sahaf taramaları ve bağış işlemleri kitap koleksiyonunu geliştirmek için yapılacak öncelikli çalışmalar arasında yer alacaktır. Söyleşiler, şair ve şiir ilgililerini bir araya getirdiği ve etkinlik kayıtlarıyla kütüphane arşivine zenginlik kattığı için devam edecektir.

Şiir Kütüphanesi, şiir hakkında yapılacak araştırmalarda danışılacak ilk adreslerden biri olmayı hedeflemektedir. Çocukları ve gençleri şiirle tanıştırmak, mevcut kullanıcılarımıza yenilerini eklemek, sadece ders çalışmak amacıyla kütüphaneye gelen öğrencileri, yetişkinleri de şiirle buluşturmak Şiir Kütüphanesi'nin “yaşayan bir yer” olmasına katkıda bulunacaktır.

Kaynakça

- Çakın, İ. (1991). Özel Kütüphaneler: Tanım Boşluğu. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 5(2), 49-55.
- Lemaitre, H. ve Thompson A. ve Şenalp L. (1959). Dört dilde kütüphanecilik terimleri sözlüğü (Vocabularium bibliothecarii). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Tara E. M. (2013) What'sSo special about special libraries?. *Journal of Library Administration*, 53(4), 274-282.
- Tara E. M. (2015) Trends in special libraries: Observations based on conference content. *Journal of Library Administration*, 55(8), 658-666.
- Türk Dil Kurumu. (2016). 20 Ağustos 2016 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57e2e6240b7387.15207953 adresinden erişildi.